

Nowoczesne zachowania ryzykowne młodzieży

Mgr Renata Matusiak – DOKTORANTKA KUL

Ur. w 1988 roku w Tarnobrzegu. Absolwentka socjologii na Wydziale Zamiejscowym Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli. W ramach zainteresowań naukowych odbyła studia podyplomowe: Kryminologia z elementami profilaktyki przestępczości. Od roku 2012 uczestniczka studiów doktorskich na kierunku pedagogika. Od roku 2013 także uczestniczka studiów podyplomowych z zakresu profilaktyki społecznej i terapii uzależnień. Specjalizuje się w komunikacji społecznej, patologjach i dewiacjach społecznych oraz tematyce przestępczości komputerowej.

WSTĘP

XXI wiek spowodował gwałtowny rozwój technologiczny, szczególnie w sferze ekspansji internetu. Jeszcze 12 lat temu z badań przeprowadzonych przez Międzynarodowy Związek Telekomunikacji, który jest jednym z działów Organizacji Narodów Zjednoczonych wynika, że z internetu korzystało mniej niż 400 milionów internautów. Natomiast już w roku 2011 liczba ta wzrosła do 2,08 miliarda użytkowników i stale rośnie. Oznacza to, że przeszło 33% ludzkości korzysta z zasobów internetowych. Z badań Focus przeprowadzonych w roku 2010 wynika natomiast, że 1,9 miliarda ludzi na całym świecie korzysta z poczty elektronicznej. Użytkownikami sieci są głównie młode osoby, których wiek nie przekracza 20 lat, których największa aktywność przejawia się na portalach społecznościowych typu Facebook na którym dziennie instaluje się około 20 milionów aplikacji, czy Twitter na którym w roku 2010 przybyło 100 milionów kont, a którego użytkownicy w ciągu jednego roku rozesłali około 25

miliardów wiadomości. Liczby te wydają się być zatrważające, ale pokazują jak bardzo dużo ludzi korzysta z internetu¹. *Cechą istotną multimediów i jednocześnie różniącą je od innych mediów jest interaktywność, możliwość dwukierunkowej relacji: człowiek–komputer, komputer–człowiek*². Świat realny, kontakty z ludźmi, życie towarzyskie, interesy, wszystkie dziedziny życia przenoszą się do wirtualnej przestrzeni. Jest to pewnego rodzaju szansa na szybsze zdobywanie wiedzy, rozwijanie umiejętności poruszania się po sieci, która współcześnie potrzebna jest młodym ludziom choćby do takiej czynności jak zarejestrowanie się na serwisie rekrutacyjnym uczelni, aby pójść na studia. Internet jest pomocny w wielu czynnościach, ale może być także realnym zagrożeniem, gdy młody człowiek nie umie właściwie się nim posługiwać. Podstawowe zagrożenia na jakie należy zwrócić uwagę to cyberprzemoc, niebezpieczne znajomości zawierane za pomocą na przykład czatu, komunikatorów, brak wyobraźni dotyczący umieszczania własnego wizerunku

¹ K. Pielasiak, *2 miliardy internautów na całym świecie*, <http://www.idg.pl/news/366768/2.miliardy-internautow.na.calym.swiecie.html>, (dostęp 17.04.2014 r.)

² J. Izdebska, *Dziecko w świecie mediów elektronicznych*, Białystok 2007, s. 37.

w sieci. Podstawowym pytaniem jakie każdy użytkownik winien sobie zadać jest to, czy internet uczy mnie jakiś wartości? Po co z niego korzystam? W jakim sposób korzystam? Młodzi ludzie tych pytań sobie nie zadają. Świat wirtualny stał się dla nich sposobem na spędzanie swojego czasu, uczestniczeniem w życiu innych osób bez konieczności, osobistego kontaktu oraz możliwością bycia anonimowym, co jest dla młodych ludzi jednoznaczne z brakiem odpowiedzialności za to co robią w sieci. Wszystkie te aspekty powodują, że czują się bezpiecznie. Pozorne bezpieczeństwo jest łatwo wykorzystywane przez przestępców internetowych, których celem są dzieci i młodzież. Nieświadomi użytkownicy internetu także mogą popełniać czyny o charakterze kryminogennym, do których należy między innymi rozpowszechnianie pirackich filmów, muzyki, programów komputerowych. Monitor, jednostka, myszka i klawiatura i dostęp do sieci internetowej tyle wystarczyło, aby sieć internetowa stała się nośnikiem nowoczesnych ryzykownych zachowań młodzieży.

PRZEMOC W INTERNECIE

Przemoc w internecie jest określana mianem cyberprzemocy. Jest to szczególny rodzaj działań w których sprawca wykorzystuje technologie informacyjne i komunikacyjne, różne funkcje internetu takie jak poczta elektroniczna, portale społecznościowe, blogi, czatery, komunikatory w celu skrzywdzenia jednostki lub grupy osób, wywarcia na nich negatywnego skutku psychicznego. Do najczęstszych form cyberprzemocy należy nękanie, podszywanie się pod ofiarę bez

jej zgody i wiedzy, ośmieszanie w postaci negatywnych komentarzy, ujawniania zdjęć ofiary często poddanych obróbce w programach graficznych, szantażowanie ofiary przy wykorzystaniu sieci. Zjawisko to jest najbardziej rozpowszechnione wśród dzieci i młodzieży³.

Młodzież cyberprzemoc traktuje jako zabawę, w której sprawca często przez stworzenie profilu z podaniem nieprawdziwych danych czuje się anonimowy w sieci i bezkarny. Ofiary to głównie rówieśnicy sprawców, osoby, które spotykają w swoim środowisku szkolnym, koleżeńskim. Jednym z serwisów specjalizujących się w bezpieczeństwie w sieci dzieci i młodzieży jest Helpline.org.pl. Serwis podkreśla, że młodzież w sieci wykazuje się działaniami agresywnymi i antyspołecznymi. Coraz częściej pracownicy serwisu spotykają się z takimi zachowaniami jak kradzież kont internetowych (na portalach społecznościowych, komunikatorach czy poczcie elektronicznej), tworzenie stron internetowych obrażających jednostki lub grupy osób. Świadczy to o tym, że młodzi ludzie posiadają coraz więcej umiejętności związanych z korzystaniem z internetu, które nabywają podczas korzystania z sieci, przykładem tego jest umiejętność złamania czy wyłudzenia danych dostępu do poczty elektronicznej. Czynności związane z cyberprzemocą są coraz bardziej wyszukane. W internetowej rzeczywistości użytkownicy są sprawcami cyberprzemocy, ofiarami, a także świadkami⁴.

Internet ma cechy, które mogą nieomal w każdym wyzwolić pewne formy agresywnych zachowań. Jeśli chcemy obniżyć poziom wrogości w Sieci i sami trzymać się daleko

³ Zob. A. Nowak, K. Krejtz, *Internet z perspektywy nauk społecznych*, [w:] *Spółeczna przestrzeń internetu*, red. D. Batorski, M. Marody, A. Nowak, Warszawa 2006, s. 5.

⁴ Zob. *Cyberprzemoc*, <http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/2-cyberprzemoc>, (dostęp 17.04.2014 r.)

od ringu, musimy wiedzieć, gdzie biją źródła owych kłopotów⁵. Cyberprzemoc staje się codziennością w sieci, zjawiskiem normalnym dla młodzieży, to skutkuje tym, że młodzi użytkownicy nie podejmują reakcji w celu jej przeciwdziałaniu. Dodatkowym faktem w jakim możemy upatrywać ekspansję zjawiska cyberprzemocy jest wiek sprawców, zwykle są to osoby, które przeżywają okres dojrzewania. Zmiany zachodzące w życiu młodej osoby powodują szereg reakcji psychicznych, hormonalnych, co może powodować chęć rozładowania napięcia emocjonalnego, agresji przy użyciu internetu. Przemoc wobec innych użytkowników powoduje wzrost poczucia wartości sprawcy, obniżenie poczucia gniewu, złości charakterystycznych dla okresu adolescencji⁶.

Dużą znaczenie w życiu młodej osoby mają grupy rówieśnicze w tym także szkolne. W okresie dojrzewania to właśnie te grupy wywierają największy wpływ na postawy i poczynania młodej osoby⁷. Według S. Kowalskiego grupy te mogą mieć charakter: nieformalny albo formalny, mogą więc powstawać spontanicznie, bądź pod wpływem motywacji racjonalnej; mogą być w mniejszym albo większym stopniu zorganizowane⁸. Internet stał się narzędziem kontaktu takich grup, widoczne jest to szczególnie na serwisach społecznościowych. Młody czło-

wiek w celu uzyskania akceptacji w grupie może dopuszczać się cyberprzemocy w sieci wobec osób nielubianych przez grupę, czy wcześniej już nękanym w ten sposób. Nie bez znaczenia jest fakt, że młodzież promuje zachowania antyspołeczne, nie akceptowane przez rodziców, nauczycieli w celu ukazania swojej odrębności, niezależności, braku akceptacji dla norm jakie przez osoby dorosłe są uważane za właściwe⁹.

Z badań przeprowadzonych przez Mitchell i Ybarra wynika, że silny wpływ na agresję elektroniczną w sieci mają relacje rodzinne. Osoby, które określały swoje więzi z rodzicami (44%) jako słabe częściej dopuszczali się agresji. Sprawcy agresji w sieci wskazali także, że rodzice w ramach rozwiązań dyscyplinujących stosowali wobec nich kary odbierania przywilejów, co dodatkowo stymulowało ich do przemocy elektronicznej¹⁰. Podobne badania zostały przeprowadzone w Polsce na grupie 2143 gimnazjalistów, z których wynika, że użytkownicy dopuszczający się cyberprzemocy w środowisku rodzinnym spotykali się częściej z sytuacjami konfliktowymi, a także mniej czasu spędzali z rodziną. W obu badaniach istnieje powiązanie sytuacji rodzinnej z występowaniem zachowań ryzykownych podejmowanych w internecie¹¹.

⁵ Zob. P. Wallace, *Psychologia Internetu*, Poznań 2005, s. 176.

⁶ Zob. R. Anderson, A. Dartington, *Przetrwac dojrzewanie. Zaburzenia okresu dojrzewania z perspektywy klinicznej*, Oficyna Ingenium 2012, s. 17,

⁷ Zob. J. Izdebska, *Dziecko w rodzinie i w środowisku rówieśniczym*, Białystok 2003, s. 248-249

⁸ S. Kowalski, *Socjologia wychowania w zarysie*, Warszawa 1974, s. 149.

⁹ D. Sarzała, *Problem agresji i przemocy w multimedialnych elektronicznych – aspekty psychologiczne i etyczne*, [w:] *Cyberświat. Możliwości i zagrożenia*, red. J. Bednarek, A. Andrzejewska, Warszawa 2009, s. 250.

¹⁰ M. L. Ybarra, K. J. Mitchell, *Youth engaging in online harassment: Associations with caregiver-child relationships, Internet use, and personal characteristics*. *Journal of Adolescence*, 27, 2004, s. 319–336.

¹¹ Zob. K. Kłol, *Świat bez zasad? – normatywność online*, [w:] *Cyberbullying – zjawisko, konteksty, przeciwdziałanie*, red. J. Pyżalski, Kraków 2012, s. 151-167.

CYBERPRZEMOC A BEZPIECZEŃSTWO W SIECI

W celu zminimalizowania zjawiska cyberprzemocy powstały różne organizacje i serwisy internetowe informujące użytkowników o tym czym ona jest a ofiary o możliwościach pomocy ze strony pracowników w przypadku jej doświadczenia. Jedną z pierwszych organizacji zajmujących się profilaktyką cyberprzemocy należy fundacja *Dzieci niczyje*, a także Kidprotect.pl, obie mają charakter non-profit i zajmują się ochroną dzieci i młodzieży przed przemocą w sieci. W działania fundacji związane z kampaniami społecznymi na rzecz zwiększenia świadomości dotyczącej użytkownika sieci włączyli się także Rzecznik Praw Dziecka, SurfSAFE.pl, NK.pl, UPC Polska i MMJ.pl., , saferinternet.pl, European Commission Information Society and Media¹². Działaniach dotyczące nauki bezpiecznego korzystania z sieci propaguje także policja, która każdego roku bierze udział w Dniach Bezpiecznego Internetu i tworzy stronę internetową, która jest częścią policyjnego programu edukacyjnego *Z Pyrkiem bezpiecznie*¹³. Liczba fundacji i serwisów przeciwdziałających i usuwających z sieci akty cyberprzemocy stale rośnie. Podstawowym działaniem, które należy realizować w pracy z młodzieżą, przy realizacji kampanii społecznych, jest uświadamianie jej czym jest cyberprzemoc, jakie są jej skutki i jak należy jej przeciwdziałać.

W przypadku, gdy użytkownik padł ofiarą cyberprzemocy nie należy być biernym. Pracownicy serwisu Helpline.org.pl radzą, aby powiadomić zaufaną oso-

bę dorosłą o tym fakcie, nie odpowiadać sprawcy na jego wiadomości, aby nie prowokować jego działań, skontaktować się z pracownikami serwisu Helpilone.org.pl, aby podjąć dalsze kroki, nie usuwać dowodów cyberprzemocy takich jak emaile, smsy, rozmowy, wiadomości na komunikatorach oraz zrobić „PrintScreen”, czyli popularny zrzut z ekranu w celu zachowania wyglądu strony na której zostały umieszczone krzywdzące treści¹⁴.

Do podstawowych zasad bezpiecznego korzystania z internetu w celu uniknięcia cyberprzemocy należą:

- unikanie ujawniania swojego imienia i nazwiska w sieci, bezpieczniej jest posługiwać się nickiem, pseudonimem,
- traktowanie innych użytkowników sieci z szacunkiem,
- nie rozpowszechnianie swoich zdjęć w sieci, nie należy wysyłać swojego wizerunku osobom poznanym w sieci,
- nie należy otwierać załączniku od wiadomości tak zwanych spam, mogą zawierać wirusy i robaki, które są skutecznym narzędziem do kradzieży plików z twojego komputera i blokowania prawidłowego działania systemu,
- nie odpowiadać na wiadomości o treściach wulgarnych i podejrzanych, powiadomić o tym fakcie rodziców lub nauczycieli,
- w przypadku poznania osoby w sieci i chęci spotkania z nią w świecie realnym należy powiadomić rodziców bądź osoby bliskie oraz udać się na spotkanie z osobą zaprzyjaźnioną,
- wszystkie przypadki prześladowania Twojej osoby należy zgłosić rodzicom i odpowiednim organom,

¹² Zob. *Czyste zło*, <http://www.sieciaki.pl/sieciomisja/sieciuchy/czystezlo>, (dostęp 16.04.2014 r.).

¹³ Zob. *Policyjny serwis edukacyjny*, <http://www.pyrek.pl/>, (dostęp 17.04.2014 r.).

¹⁴ Zob. *Jeśli doświadczasz cyberprzemocy*, <http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/2-cyberprzemoc>, (dostęp 18.04.2014 r.)

- należy sprawdzać wiarygodność informacji pobieranych z sieci¹⁵.

Z dnia na dzień przybywa użytkowników sieci, co wiąże się także z wzrostem ryzyka zostania ofiarą cyberprzemocy. Młodzi ludzie nie znają zasad bezpiecznego korzystania z sieci, a także skutków cyberprzemocy. Jedynym skutecznym działaniem jest profilaktyka dotycząca poruszania się w sieci, uświadamianie młodzieży czym jest cyberprzemoc, jakie są jej negatywne skutki i jak należy jej przeciwdziałać.

ZNAJOMOŚCI ZAWIERANE W SIECI

Internet to także miejsce, gdzie dziennie miliony osób korzystają z czatów, komunikatorów, różnych serwisów za pośrednictwem, których mogą poznać i kontaktować się z innymi. Poznawanie innych ludzi w sieci stało się normalną czynnością, która najbardziej niebezpieczna może być dla dzieci i młodzieży. Z działań policji wynika, że sieć jest nowym środowiskiem, gdzie swoją działalność rozwijają pedofile. Serwisy społecznościowe, czaty, komunikatory pedofil może wykorzystać na nawiązanie kontaktu z młodą osobą. Szczególnym okresem w którym młodzi użytkownicy są narażeni na kontakt z pedofilem są wakacje. Z danych Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że tylko 15-20% dzieci i młodzieży wyjeżdża na kolonie i letnie obozy, natomiast badania opinii

publicznej sugerują, że co drugie dziecko spędza wakacje w domu¹⁶. Karol Jakubowski z wydziału prasowego Komendy Głównej Policji zaznacza, że dzieci i młodzież w tym okresie mają więcej wolnego czasu, co przekłada się na większą aktywność w sieci i chęć poznania nowych osób. W tej kwestii ważne jest wspomniane już wcześniej poczucie anonimowości w sieci, nawet nieśmiałe dzieci mają więcej odwagi podczas rozmów w sieci i zawierają wirtualne przyjaźnie¹⁷.

Funkcjonariusz podkreśla, że to rodzice powinni nadzorować co dziecko robi w sieci, nie zakazywać mu kontaktów z nieznanymi poznanymi w sieci, lecz wyjaśnić jakie dziecko mogą spotkać niebezpieczeństwa w sieci. Chęć nawiązywania nowych znajomości w sieci jest normalnym zjawiskiem, dlatego w przypadku, gdy młody człowiek zechce spotkać się z internetowym przyjacielem należy towarzyszyć mu podczas pierwszego spotkania¹⁸.

Młody użytkownik zawierający znajomość w sieci nigdy nie wie z kim tą znajomość zawiera. Nieuczciwi użytkownicy podają swój nieprawdziwy wiek, przesyłają zdjęcia innych osób. Jest to postawa charakterystyczna dla pedofilii, którzy chcą zdobyć zaufanie dziecka przez podanie podobnego wieku, zainteresowań. Pedofil uwodzi dziecko przez komunikowanie się z nim za pomocą internetu co nosi miano *childgroomingu*, po którym

¹⁵ Zob. *Cyberprzemoc – zagrożenie dla młodego pokolenia*, http://www.wychowawca.pl/miesiecznik_nowy/2010/07-08-2010/03.html, *Wychowawca- miesięcznik nauczycieli i wychowawców katolickich* 7-8//2010, (dostęp 17.04.2014 r.).

¹⁶ Zob. *Co drugie dziecko spędza wakacje w domu*, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Co-drugie-dziecko-spedza-wakacje-w-domu-2588109.html>, (dostęp 19.04.2014 r.).

¹⁷ Zob. *Policja ostrzega: tam na nasze dzieci czyhają pedofile*, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1347,title,Policja-ostrzega-tam-na-nasze-dzieci-czyhaja-pedofile,wid,13522034,wiadomosc.html?ticaid=1109d6>, (dostęp 19.04.2014 r.).

¹⁸ *Tamże*.

następuje skłonienie dziecka do spotkania. Uwodzenie wiąże się z nawiązaniem z dzieckiem więzi emocjonalnej, co powoduje, że dziecko zgadza się na propozycje *internetowego przyjaciela*. Skutkiem wszystkich działań podejmowanych przez pedofilii jest wykorzystanie seksualne swojej ofiary, bądź nakłonienie jej do udziału w pornografii dziecięcej lub prostytucji¹⁹.

W Polsce odbycie aktu seksualnego z osobą nieletnią jest ścigane przez polskie prawo na mocy przepisów Kodeksu Karnego. Art. 200 § 1 mówi, że *kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. § 2. Tej samej karze podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej*²⁰. Nowelizacja Kodeksu karnego z dnia 5 listopada 2009 roku wprowadziła także zapisy, które dotyczą *childgroomingu*. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji opublikowało raport dotyczący bezpieczeństwa w Polsce w roku 2011, w którym przedstawiono liczbę postępowań wszczętych i przestępstw stwierdzonych w latach 2010-2011 dotyczących przestępstwa z art. 200a § 1-2 wykorzystanie systemów tele-informatycznych i sieci tele-komunikacyjnych w celu dopuszczenia się obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej z małoletnim poniżej 15

lat lub w celu utrwalania i produkowania pornografii z udziałem małoletnich, gdzie w roku 2010 wszczęto 34 postępowania, a stwierdzono 6 przestępstw, w roku 2011 wszczęto 64 postępowania, a stwierdzono 62 przestępstwa. Skala przestępczości w sieci, której ofiarami padają dzieci i młodzież ma charakter wzrostowy. Jednocześnie należy zauważyć, że z uwagi na specyfikę cyberprzestrzeni jako obszaru popełniania przestępstw problem stanowi często brak możliwości ustalenia liczby osób podejrzanych o popełnienie danego czynu zabronionego²¹.

Bezpieczne nawiązywanie kontaktów w sieci przez dziecko czy młodego człowieka jest możliwe w przypadku, gdy rodzice uświadomią dziecku, że nie wszystkie osoby spotkane w sieci mają uczciwe zamiary, oraz gdy rodzic rozmawia z dzieckiem i kontroluje jakie czynności wykonuje w sieci.

EDUKACJA W CYBERPRZESTRZENI

A ROLA RODZICA

Fundacja *Dzieci Niczyje* w roku 2010 zaczęła realizować kampanie pod hasłem *Nasze dzieci w sieci*, której celem jest zwrócenie uwagi rodziców na niebezpieczeństwa jakie ich dziecko mogą spotkać w sieci. Sławni aktorzy opowiadają w krótkim spocie reklamowym o rodzajach tych niebezpieczeństw²². W każdym ze spotów fundacja podkreśliła, że największą rolę dotyczącą uchronienia dziecka przed negatywnymi skutkami korzystania w sieci odkrywają rodzice. W reklamach

¹⁹ Zob. K. Fenik, *Grooming - uwodzenie dzieci w internecie*, [w:] *Tabu seksuologii*, red. A. Jodko, Warszawa 2008, s. 135-139.

²⁰ Zob. Ustawa Kodeks karny z 6 czerwca 1997 r., Dz.U. 1997, nr 88, poz.553.

²¹ Zob. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 roku*, Warszawa 2012, s. 303.

²² Zob. *Nasze dzieci w sieci*, <http://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/nasze-dzieci-w-sieci>, (dostęp 20.05.2013 r.).

pojawiają się następujące slogany *Bezpieczeństwo waszych dzieci zależy również od Was, pod rodzicielskim okiem komputer nie gryzie. Nasze dzieci w sieci powinny być bezpieczne*²³. Rodzinny dom to miejsce, gdzie dziecko powinno czuć się bezpiecznie i być bezpieczne, zadaniem rodziców jest także ochrona dziecka w sieci. Obecne społeczeństwo jest społeczeństwem informacyjnym, korzystanie z sieci i komputera jest normalną czynnością, która ułatwia kontakty w społeczeństwie, dlatego też nie można dziecku zakazywać korzystania z internetu, aby uchronić go przed zagrożeniem. Należy mieć na uwadze, że dziecko w przypadku braku możliwości korzystania z sieci w domu, będzie tą potrzebę realizowało w innym miejscu. Zadaniem rodzica jest nadzorowanie pracy dziecka w internecie. Niezależnie od wieku dziecka należy z nim rozmawiać na tematy związane z bezpieczeństwem w sieci. Ekspansja internetu spowodowała, że rodzice często nie wiedzą przed jakimi zjawiskami mają ostrzegać swoje dzieci, ale właśnie w tym celu realizowane są kampanie informacyjne, działają serwisy opisujące problematykę zagrożeń w sieci i to jak należy reagować na takie zjawiska. Dodatkowo w szkołach realizowane są lekcje dla rodziców dotyczące bezpieczeństwa w sieci, przykładem mogą tu być akcje związane z DBI (Dniem Bezpiecznego internetu), jakie są realizowane na terenie całego kraju.

Problematyczna staje się kwestia, gdy rodzice pracują i nie mogą stale monitorować osobiście tego co dziecko robi w sieci. Rozwiązanie w tym przypadku są programy służące do kontroli rodzicielskiej w sieci. Autorzy programów zapew-

niają, że najskuteczniejszą metodą na zmobilizowanie dziecka, aby samo myślało nad swoim bezpieczeństwem w sieci jest wybieranie programów do kontroli rodzicielskiej, które przestrzegają dzieci przed wejściem na niebezpieczne strony, mierzą czas dziecka spędzany w internecie, zapewniają monitoring stron jakie odwiedza dziecko. Wybór programów jest bardzo duży, ale sposobem nie jest wybieranie programów, które blokują dostęp do każdej strony potencjalnie niebezpiecznej, bo tylko wzmaga ciekawość młodych ludzi. Ważna jest analiza stron jakie były odwiedzane przez dziecko²⁴. Po takiej analizie rodzic powinien porozmawiać z dzieckiem na temat odwiedzanych stron, czasu spędzonego w internecie, pozostałych kwestii związanych z zachowaniem dziecka w internecie, które budzą u rodziców niepokój. W celu zwiększenia ochrony komputer powinien być zlokalizowany w miejscu z którego często korzystają domownicy (salon, przedpokój) oraz omówić z dzieckiem zasady korzystanie a sieci, w tym limit czasu jaki spędza ono dziennie pracując z komputerem. Pomoże to także w rozwijaniu zainteresowań dziecka nie związanych z siecią.

ZAKOŃCZENIE

Dzieci i młodzież najczęściej korzystają z sieci i to one są najczęściej narażone na przemoc, pedofilię, uwodzenie przez internet i na wiele innych zagrożeń związanych z użytkowaniem nowoczesnych technologii. Nowoczesne stały się także zachowania ryzykowne w sieci, których dzieci często dopuszczają się nieświadomie, gdyż nie posiadają wiedzy na temat zagrożeń jakie mogą ich spotkać podczas

²³ Zob. P. Małaszyński, *Kampania nasze dzieci w sieci*, <https://www.youtube.com/watch?v=VeESlfKvr-0>, (dostęp 20.05.2013 r.)

²⁴ *Nie zostawiaj dziecka samego w internecie*, <http://www.visikid.pl/>, (dostęp 20.05.2013 r.)

serfowania w internecie. W celu ograniczenia możliwości skrzywdzenia młodego użytkownika w sieci należy w edukację bezpieczeństwa w sieci włączyć rodziców. Przez budowanie relacji opartych na zaufaniu, tłumaczeniu dziecku zjawisk negatywnych jakie wiążą się z korzystaniem z sieci i możliwości korzystania z programów tzw. *ochrony rodzicielskiej* w sieci to właśnie rodzice mogą w największym stopniu wpływać na to, czy ich dziecko jest bezpieczne w sieci.

STRESZCZENIE

Współczesny świat to społeczeństwo informacyjne. Korzystanie z internetu niesie za sobą wiele pozytywnych, aspektów szybsze przesyłanie informacji, możliwość komunikowania się z otoczeniem za pośrednictwem komputera, zakupy online. Młodzież stanowi grupę, która najczęściej korzysta z internetu i spędza w nim najwięcej, czasu co powoduje, że narażona jest na zachowania ryzykowne w sieci z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Do takich nowoczesnych zachowań należy cyberprzemoc, niekontrolowane zawieranie znajomości w sieci. Zwiększa się także odsetek przestępstw popełnianych w sieci, których ofiarami są dzieci i młodzież. Obecnie prowadzonych jest wiele kampanii dotyczących bezpiecznego użytkowania komputera i sieci przez najmłodszych użytkowników. Kluczową rolę w edukacji dziecka dotyczącej poruszania się po cyberprzestrzeni odgrywają rodzice, którzy powinni monitorować porzyczenia swojego dziecka w sieci.

SUMMARY

Modern youth risk behaviors. The modern world is the information society.

Use of the Internet brings a lot of positive aspects of the rapid transmission of information, the ability to communicate with their environment via computer, online shopping. Young people are the group that most frequently use the internet and spends the most, time, causing exposed to risky behaviors in the network with the use of modern technology. These modern behavior is cyberbullying, uncontrolled making friends in the network. Increases in the percentage of crimes committed in the network in which the victims are children and adolescents. Currently, there are several campaigns for the safe operation of your computer and network by younger users. A key role in their child's education on the move around the cyberspace play parents who should monitor the actions of their child in the network.

BIBLIOGRAFIA:

I. Akty prawne

Ustawa Kodeks Karny z 6 czerwca 1997 r., Dz.U. 1997, nr 88, poz.553.

II. Opracowania

Anderson R., Dartington A., *Przetrwac dojrzewanie. Zaburzenia okresu dojrzewania z perspektywy klinicznej*, Oficyna Ingenium 2012.

Cyberświat. Możliwości i zagrożenia, red. J. Bednarek, A. Andrzejewska, Warszawa 2009.

Fenik K., *Grooming - uwodzenie dzieci w internecie*, [w:] *Tabu seksuologii*, red. A. Jodko, Warszawa 2008.

Izdebska J., *Dziecko w rodzinie i w środowisku rówieśniczym*, Białystok 2003.

Izdebska J., *Dziecko w świecie mediów elektronicznych*, Białystok 2007.

- Knol K., *Świat bez zasad? – normatywność online*, [w:] *Cyberbullying – zjawisko, konteksty, przeciwdziałanie*, red. J. Pyżalski, Kraków 2012.
- Kowalski S., *Socjologia wychowania w zarysie*, Warszawa 1974.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 roku*, Warszawa 2012.
- Nowak A., Krejtz K., *Internet z perspektywy nauk społecznych*, [w:] *Spoteczna przestrzeń internetu*, red. D. Batorski, M. Marody, A. Nowak, Warszawa 2006.
- Sarzała D., *Problem agresji i przemocy w multimediach elektronicznych – aspekty psychologiczne i etyczne*, [w:] *Cyberświat. Możliwości i zagrożenia*, red. J. Bednarek, A. Andrzejewska, Warszawa 2009.
- Wallace P., *Psychologia Internetu*, Poznań 2005.
- Ybarra M. L., Mitchell K. J., *Youth engaging in online harassment: Associations with caregiver-child relationships, Internet use, and personal characteristics*, *Journal of Adolescence*, 27, 2004.
- III. Strony internetowe**
- Co drugie dziecko spędza wakacje w domu*, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Co-drugie-dziecko-spedza-wakacje-w-domu-2588109.html>.
- Cyberprzemoc*, <http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/2-cyberprzemoc>.
- Cyberprzemoc – zagrożenie dla młodego pokolenia*, http://www.wychowawca.pl/miesiecznik_nowy/2010/07-08-2010/03.html, *Wychowawca-miesięcznik nauczycieli i wychowawców katolickich* 7-8//2010.
- Czyste zło*, <http://www.sieciaki.pl/siecio-misja/sieciuchy/czystezlo>.
- Jeśli doświadczasz cyberprzemocy*, <http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/2-cyberprzemoc>.
- P. Małaszyński, *Kampania nasze dzieci w sieci*, <https://www.youtube.com/watch?v=VeESifKvr-0>.
- Nasze dzieci w sieci*, <http://www.wirtualnemedia.pl/artukul/nasze-dzieci-w-sieci>.
- Nie zostawiaj dziecka samego w internecie*, <http://www.visikid.pl/>.
- K. Pielesiak, *2 miliardy internautów na całym świecie*, <http://www.idg.pl/news/366768/2.miliardy.internautow.na.calym.swiecie.html>.
- Policyjny serwis edukacyjny*, <http://www.pyrek.pl>.
- Policja ostrzega: tam na nasze dzieci czyhają pedofile*, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1347,title,Policja-ostrzega-tam-na-nasze-dzieci-czyhaja-pedofile,wid,13522034,wiadomosc.html?ticaid=1109d6>.

Wychowawca, który nie wtlacza, a wyzwala, nie ciągnie, a wznosi, nie ugniata, a kształtuje, nie dyktuje, a uczy, nie żąda, a zapytuje, przeżyje wraz z dzieckiem wiele natchnionych chwil.

(JK)